

Hollandse voorbereidingen voor de bezetting van Friesland

Door Rob Boom

In 1344/1345 werd in de aanloop naar de aanstaande verovering van Friesland in opdracht van graaf Willem IV van Holland een grote hoeveelheid kalk gebrand. De kalk was nodig om in het te veroveren gebied zo snel mogelijk kastelen te bouwen. Dit naar oud recept om in het veroverde gebied een aantal dwangburchten te bouwen, zodat de bevolking onder de duim zou kunnen worden gehouden. De verovering liep echter uit op een mislukking en men bleef met de kalk zitten. Beverwijk speelde een rol in de voorbereidingen van deze Friese veldtocht want het branden van kalk vond plaats op de oever van het Wijkermeer waar Willem, zeker van zijn zaak, acht kalkovens liet metselen. Deze plek lag gunstig, omdat de belangrijke grondstof, schelpen voor metselspecie, eenvoudig vanuit het strand van Wijk aan Zee vervoerd kon worden en men vanuit hier met een oorlogsvloot naar Friesland kon vertrekken.

Deze grote opdracht moet een ongewone bedrijvigheid in Beverwijk hebben veroorzaakt. In 1344 heerste er maandenlang een buitengewone activiteit. De rentmeester van Kennemerland en West-Friesland, Heyn Rode, hield alle kosten goed bij en daarom zijn vele feiten en namen bekend van personen die aan de kalkovens gewerkt hebben.

Op 8 september 1345 was men zover. De grote hoeveelheid kalk moest verscheept worden naar Thoeloever, een plaats aan de Wijkermeer ter hoogte van het latere landgoed Beeckenstein omdat het Wijkermeer bij de ovens niet diep genoeg bleek. Met gehuurde wagens werd de kalk via de Sint Aagtendijk naar de gereed liggende schuiten vervoerd en vandaar naar Amsterdam gevaren waar het in de ruimen van de vrachtschepen werd overgeladen. Uit de grafelijkheidrekeningen zou blijken dat uit 268 el linnen laken 100 zakken vervaardigd zijn om de kalk goed voor de reis te conserveren. Er moesten “wagenaars uit Tetrode, Aelbrechtsberghe en Velsen en scuutluden van Assendelf ende dar omtrent” aan te pas gekomen om het spul naar Amsterdam over te brengen waar sjouwerlui “die an den calc wrochten ende holpen scepen” . Ook werd gesproken van “scipluden van Harlem, Wtgheist, Akerslote ende Alcmair, die mede op reis waren in Vriesland”.

Aan boord van de vrachtschepen zaten ruim 200 werklieden en op 23 september 1345 voeren zij op naar Enkhuizen om daar te wachten op de invasievloot. Op 26 september stak de vloot over met de bekende afloop.

Zowel van de kalkovens als van andere voorbereidingen van deze onderneming kunnen sporen in de bodem van de voormalige Wijkermeer bewaard zijn gebleven.

Bewerkt: 28-7-2011

Literatuur:

Kennemer Mozaïek door J. van der Linden

Bijdragen voor Vaderlandse Geschiedenis en Oudheidkunde door J. Craandijk

Uit het verleden van Midden-Kennemerland door Mr. H.J.J. Scholtens (1947)

De rekeningen van de Grafelijkheid van Holland onder het Henegouwse huis door Dr. H.G. Hamaker, II (1876)